А. Шаиг һаггында

Көзәл сәпкидә вә хош мәзмунда јаздығыныз мәктуб јетишибдир. Амма вахтым олмајыбдыр ки, чавабыны јазам. Бағышлајасыныз, бу јај фәслинин бир һиссәсини Дилчан дағларында кечирмәниз бисәмәр галмајыбдыр. Әввәла, мүвәггәти олса да, дүнјанын гилү-галындан асудә дағларында кәзиб гәлбинизә раһатлыг вермишсиниз. Санијан, бизим дағларын көзәл мәнзәрәләри тәб'и- ше'ријјәмизә бир нөв тәһрик вериб тазә фикирләрин вә тазә хәјалларын доғмасына сәбәб олубдур. Вә сәлисән «Дағлар султаны» кими көзәл бир әсәрин вүчудә кәлмәсинә баис олубдур. Филһәгигә, чобанларын һаггында јаздығыныз ше'рләр мәним чох хошума кәлди, нечә кәрәм онлары өзүм үчүн вә шакирдләр үчүн охумушам. Онлара да чох хош кәлиб үзүнү көтүрүбләр. Онларын хош кәлмәсинә сәбәб ше'рләрин садәлији вә һәгиги һиссијјатдан доғуб вүчудә кәлмәсидир.

«Баһар ханым» тәбдән чыхандан сонра бир нүсхә бәндәнизә көндәрмәјинизи рича едирәм... Әкәр вахтыныз олса, «Дағлар султаны» мисилли јенә бир нечә әсәр вүчуда кәтирин.

ФИРУДИНБӘЈ КӨЧӘРЛИ.

Ијирми илдән бәридир ки, бүтүн Азәрбајчан кәнчлији ону пак көзәл танıјыр.

Әвәт, һәр кәсчә: о чалышган вә тәчрүбәли бир мүәллим, һәссас назик бир шаир, хүлуг вә сәмими бир инсандыр.

ҺҮСЕЈН ЧАВИД.

Әзиз вә һөрмәтли әдибимиз Абдулла Шаиг! Сизин адыныз һәр бир азәрбајчанлы үчүн доғма вә әзиздир. Чүнки сиз бүтүн өмрүнүз боју халгымызын ән нәчиб дујғуларыны, јүксәк вә һуманист әмәлләрини тәрәннүм едән көзәл бир сәнәткар, бөјүк бир инсан олмусунуз!

Тарихин фыртыналары гојнунда јаратдығымыз бөјүк социализм мәдәнијјәтинин илк дастанларында сизин дә имзаныз вардыр.

Сизи анадан олмағынызын 75 иллији мүнасибәтилә сәмими-гәлбдән тәбрик едирәм. Сизә чан сағлығы вә узун өмүр арзулајырам!

Сизи бир оғул мәһәббәти илә севән

СӘМӘД ВУРҒУН.

«Һәгигәт»ин 57-чи (1910) нөмрәсиндә лүтфән намимә итһаф етмиш олдуғунуз «Ләвһеји-мә'сумә»низи ки, һәгигәтән бир ләвһеји-бәдаје, бир ләвһеји-мүһасинди, та мартын орталарына доғру охудум, һәм дә мүтәаддил кәррәләр... Бу лүтфүнүзә гаршы изһари-тәшәккүр етмәк лазым дејилми иди? О сәмими вә чидди тәшәккүрләрими һәр нә гәдәр кеч олса да мүсаидәнизлә шимди тәгдим едәјим. Тәшәккүрләр едирәм...

Зәки адашым, ләвһәнизи һәгигәтән бәјәндим. Өтәдән бәри дикәр мәнзум әсәрләрини дә диггәтлә охујар вә тә'гиб едәрдим. Тәбрик едирәм, мүвәффәгијјәтиниз әсаслы... Үслубунуз ләтиф... Тәсвириниз бәдии...

АБДУЛЛА СУР.

Халгымызын севимли јазычысы Абдулла Шаиг XX әср Азәрбајчан әдәбијјаты вә мәдәнијјәтинин көркәмли хадимләриндән биридир. Абдулла Шаиг кәнч нәслин вә јүз минләрлә вәтәндашын үрәјиндә нәчиб дујғулар, јүксәк фикирләр ојатмыш, онлары һәгигәтә вә инсанијјәтә мәһәббәт руһунда тәрбијә етмишдир. Абдулла Шаигин јарадычылығы чох кенишдир. О, әдәбијјатын бүтүн жанрларында вә новләриндә өз гүввәсини сынамыш вә һамысында һәгиги илһамынын нәфәси дујулан әсәрләр јаратмышдыр. Әдибин ше'ри, нәсри вә драматуркијасында бир нечә нәслин севә-севә охудуғу, заманын имтаһанындан чыхмыш вә јүксәк бәдии зөвг мәнбәји олан нүмунәләр чохдур. Нәһајәт, Абдулла Шаиг Азәрбајчан әдәбијјатынын чох чәтин вә нисбәтән чаван олан бир саһәсиндә һамыдан артыг, һамыдан мәһсулдар чалышмышдыр. Бу саһә ушаг әдәбијјатыдыр.

МИРЗӘ ИБРАҺИМОВ

1946-чы илдә Күрдәмир, Ағсу, Шамахы вә Мәрәзә зәһмәткешләри Абдулла Шаиги ССРИ Али Советинә депутатлыға намизәд көстәрмишдиләр. Сечичиләрлә көрүш күнләриндә о заман алтмыш беш јашлы депутаты мүшајиәт етмәк мәнә тапшырылмышды. Бу мүнасибәтлә мән унудулмаз әдиблә бир һәфтә јол јолдашы олмаг шәрәфинә наил олдум.

Рајонларда биз һара кедирдиксә, һәмишә, кечә-күндүз бир јердә олурдуг. Гыса мүддәтдә мән Шаиг мүәллимә о гәдәр иснишдим ки, бир нечә дәгигә белә ајры дүшәндә онсуз дарыхырдым. Һисс едирдим ки, о да мәни тәк гојмағы өз мә'рифәти, әхлаги көрүшләри нөгтеји-нәзәринчә инсана, јолдаша гаршы вәфасызлыг сајырды. Меһманханаларда бизим үчүн ајры-ајры отаглар ајрылдығыны көрдүкдә, тәләшлә: «Јох, јох, бир јердә олсаг јахшыдыр!»—дејиб нәзакәтлә инад көстәрирди.

...Демәлијәм ки, бу сәфәрә һазырлашанда мәним биринчи фикрим—планым бу иди ки, Шаиг мүәллимдән јахшы муғајат олум, ону исти-сојугдан горујум. Анчаг һәр дәфә бунун әксинә олурду. Шаиг мәнә о гәдәр гајғы көстәрирди ки, елә бил ону мәнә јох, мәни она тапшырыблар. Мән јахшы баша дүшүрдүм ки, бу гајғыкешлик онун тәбиәти, характери илә бағлы олмагла бәрабәр, һәмчинин дүнјабахышы илә әлагәдар олан бир хүсусијјәтдир. Бу гајғыкешлик онун һамыја мүнасибәтиндә дә өзүнү көстәрирди. Тез-тез мәнә белә суаллар верирди. «Меһманхана хидмәтчиси бу вахта гәдәр нијә ојаг галыб? Она декинән кедиб јатсын. Ушаг дејилик ки, печи өзүмүз галарыг». «Бәс бу шофер һарда галыб? Чағыр кәлсин, бизимлә чөрәк јесин». Белә һалларда онун ше'рләри јадыма дүшүрдү.

...Инсанлыға гүввәт дејил, севки һаким олмалы,
Инсанлығын гәлби, руһу севки илә долмалы...

...Шаиг һәмишә сакит, мүлајим иди. Мән дә о вахта гәдәр ону белә танıјырдым. Анчаг бир дәфә мән онун әмәлли-башлы гәзәбләндијини дә көрдүм. Е'тираф едирәм ки, анчаг бу заман мән бизә мә'лум олан бәдии әсәрләрин мүәллифи Абдулла Шаиги һәгиги дахили варлығы вә бүтүн вүгары илә гаршымда көрә билдим.

Рајонларын бириндә бизи бир кәндә апардылар. Машындан дүшән кими әлли-әлли беш јашларында бир мүәллим Шаигә јахынлашыб: «Шаиг мүәллим, хош кәлмисиниз!»—дејә севинчдән көзләри јашармыш һалда ону гучаглады. Ајдын олду ки, Шаиг она вахтилә дәрс демишдир. Бу көрүшдән Шаиг дә чох севинди. Мүәллимин голуна кириб меһрибанчасына кеф-һал еләди. Ширин сөһбәт едә-едә бизи кәнд советинин отағына кәтирдиләр. Отаг сәлигәсиз иди, сүпүрүлмәмишди. Ким исә идарә ишчиләриндән бир оғлан нәзакәтсизлик едиб, орадача үзүнү һәмин мүәллимә тутуб учадан белә деди: «Ә, мүәллим, көтүр о сүпүркәни тез бу отағы сүпүр, көрүрсән ки, гонаг кәлиб!...»

Бу сөзләри ешитчәк Шаигин көзләриндән елә бил илдырым чахды. Онун даим сакит, мүлајим көрүнән симасы бирдән-бирә дәјишди. Ихтијатсыз оғлана тәрәф чеврилмиш балача бәбәкләр ириләнди. Шаигин һәмишә шәфгәт вә мәрһәмәтлә парылдајан бахышлары инди иттиһам едир, тәгсирләндирирди. Ағыр бир сукутдан сонра, «Оғлум, мүәллимлә белә рәфтар етмәк јарамаз»— дејә сөзә башлады.

Бизи әһатә едән колхозчулар оғланы кифајәт гәдәр данлајыб отагдан чыхартдылар. Шаигдән исә үзр истәдиләр. Тәһгир едилмиш мүәл-

лим дилләнди: «Шаиг мүәллим,—деди,—нараһат олмајын, өз ушағы мыздыр. Әрк еләди, өзкәси дејил...». Шаиг она деди: «Дүздүр, өз уша ғымыздыр, өзкәси дејил, анчаг бојнуна ал ки, «өз ушағымызы» јахшы тәрбијә етмәмисән. Мүәллиминә отаг сүпүртдүрән чох ишләрдән чы ха биләр...»

МӘММӘД ЧӘФӘР.

Мәмләкәт вә халгымызын һагг верәчәји адамлардан бири дә бу күнкү мүнәввәр кәнчлијин илк әдәбијјат мүәллими, Азәрбајчан ше'ри нин рүкнү, дүнәнә гәдәр кирли, чамурлу күчәләрин ичәрисиндә кәләчә јини бир нөв тә'мин едәчәк хадимә саһиб олмајан кичик чочугларын илк мә'нәви хадими, бу күн гаршысында һөрмәтләрлә әјилдијимиз Та лыбзадә Абдулла Шаиг бабамыздыр.

Һәр милләт, һәр ичтимаи күтлә башгаларынын нәзәриндә өз шәхс маһијјәти һаггында гаршылыглы мәһәббәт ојада билмәк үчүн илк өнчә мәктәб вә әдәбијјатларыны, бунларын мүәссиси, мүәллим вә шаирин ирәли атырлар. Бунларын ады еләдир ки, о, ичтимаи күтлә, ичтима руһијјәсиндә бир зөвг дујар, бир мәмнунијјәт вә фәхарәтлә јашар даим севинәр. Инкилисләрин «Һиндистаны верир дә, Шекспирдән вә кечмәрик» тә'биринә ујғун олараг биз дә бу күн бир мәмнунијјәт вә ф харәт һисс едир вә севинирик. Өз мүһити-ичтимаијјәтимиз, чәмијјәт дахилиндә белә олса мәктәб вә әдәбијјат наминә тәгдим едәчәјимиз ин канларын ичиндә бу күн ијирми иллик әдәби вә тәрбијәви хидмәтл сечилән Шаиг бабамызы көрәчәк вә ону унутмајачағыз. Шаигин бүтү шәхсијјәтини тәсвир вә тәчәссүм үчүн өзүнә ики нөгтәдән јахынлашма вачибдир: Шаиг—Шаир! Шаиг—Мүәллим!

Фәгәт буну бир нечә сәтир ичинә сығышдырмајачағымызы е'ти раф илә һаггында үмуми бир нечә дујғу вә дүшүнчәләрими һөрмәтл охучулара тәгдим етмәк истәјирәм.

Јенә дә гејдә мәчбурам ки, Шаигин һәјати-әдәбијјә вә тәрбиј си узун-узады бир нечә тәдгиг вә тәһлилләрә мөһтачдыр. Арзу едәк ки мүтәхәссис әдәбијјат нәзәријјәчиләримиз буну башлы-башына бура мајараг бу мүһүм сима һаггында һагги илә изаһат верәчәкдирләр.

АТАБАБА МУСАХАНЛЫ.

□

Әдәби кәнчлик

ГАСЫМ АББАСӘЛИЈЕВ

БУ ЈОЛЛАРЫН БИР БАШЫНДА БОРЧАЛЫ

Бу јолларын бир башында бир маһал,
О маһалын һәр аддымы нағылды.
О маһалын гарылары ипәкди,
Гочалары дүнја бојда ағылды.

О маһалын һәр дөнкәси гыфылбәнд,
Һәр чешмәси јүз мә'налы бајаты.
О маһалын һәр гајасы бир әрән,
Күләкләри јел ганадлы Јел Аты.

Дүнјамызын һаман јери Борчалы,
Тарих бојда тарихи вар, ады вар.
О јерләрин башга чүрә һавасы,
Башга чүрә ләззәти вар, дады вар.

Дүнјамызын һаман јери күл-чичәк,
О јерләри аддым-аддым кечәсән.
Бәбәкләрдә Пәрбулағын сујуну
Бир солуға овучлајыб ичәсән.

О обада шылтаг бир гыз јашајыр,
Үрәјими үрәјиндә сахлајыр.
Пәнчәрәдән бојланмагдан усаныб,
Јәгин јенә ичин-ичин ағлајыр.

Бу јолларын бир башында Борчалы,
Бир күн кәләр, бу јоллара чыхарам.
Бу јоллары дәстәләјиб әлимә
Јумаг-јумаг бәбәјимә јығарам.

Борчалыда бир ашығын сәсинә,
Бир «Вағзалы» сәдасына ујарам.
Бир обанын, бир ананын, бир гызын
Дүнја бојда севинчини дујарам.

МӘРДАН БАБАНЫН ДҮНӘНЛӘРИ

Тәсбеһ дәнәләри сананыр бир-бир,
Илләр бирәр-бирәр кечир көзүндән.